

5. *Про внесення змін до Інструкції про порядок комплектування та облік підручників і навчальних посібників у бібліотечних фондах загальноосвітніх, професійно-технічних навчальних закладів та вищих навчальних закладів I—II рівнів акредитації* : наказ МОН № 1228 від 22.08.2017. — Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z1139-17> (дата звернення: 10.08.2018). — Назва з екрана.
6. *Про освіту* : закон України від 05 верес. 2017 р. № 2145-VIII // Верховна Рада України : офіц. веб-портал. — Текст. дані. — Київ, 2017. — Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2145-19/page> (дата звернення: 10.08.2018). — Назва з екрана.
7. *Про Стратегію національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2016—2020 роки* : указ Президента України від 13 жовт. 2015 р. № 580/2015 // Офіц. вісн. України. — 2015. — № 83. — Ст. 2749. — С. 7—14.
8. *Про схвалення Концепції реалізації державної політики у сфері реформування загальної середньої освіти "Нова українська школа" на період до 2029 року* : розпорядження Кабінету Міністрів України від 14 груд. 2016 р. № 988-р. — Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/ua/npras/249613934> (дата звернення 10.10.2018). — Назва з екрана.
9. *Роз'яснення щодо вилучення з бібліотечних фондів творів, що містять комуністичну символіку.* — Режим

доступу: <http://www.memory.gov.ua/news/roz-yasnennya-shchodo-viluchennya-z-biblioteknikh-fondiv-tvoriv-shchomistyat-komunistichnu-si>. (дата звернення: 10.08.2018). — Назва з екрана.

10. *Шира Джесс Х.* Введение в библиотечное обслуживание : пер. с англ. / Джесс Х. Шира ; под ред. Н. С. Карташова. — Москва : Высшая школа, 1983. — 256 с.
11. *Lamb A.* Books and the School Library / Lamb A, Johnson L. // *Teacher Librarian*. — 2014. — Vol. 41, № 3. — P. 58—61.
12. *Reitz J. M.* Dictionary for Library and Information Science / J. M. Reitz. — Westport, CT : Libraries Unlimited, 2004. — 788 p.

В статті проаналізовані основні підходи к комплектуванню фонду бібліотеки всеобщего образовательного учебного заведения, которые будут способствовать образовательному процессу в условиях Новой украинской школы.

The article analyzes the main approaches to the acquisition of a library fund of a comprehensive educational institution, which will facilitate the educational process in the conditions of the New Ukrainian school.

Надійшла до редакції 11 жовтня 2018 року

ШКОЛА СИСТЕМАТИЗАТОРА

Специфіка систематизації видань у класі "82 Література. Літературознавство"*

У більшості колег виникає запитання щодо правильної систематизації казок, для яких є кілька варіантів: їх можна індексувати як у 398.21, так і у 821 клас із зазначенням спеціального визначника (СВ) -343.

Народні казки рекомендуємо систематизувати у клас **39 Культурна антропология. Етнографія. Звичай. Традиції. Спосіб життя. Фольклор** під індексом **398.21 Оповідання. Казки** (Народні билини. Казки. Легенди). Методична вказівка (МВ) 39 класу вказує на деталізацію за допомогою загальних визначників (ЗВ) рас, етнічних груп і народів (Таблиця 1f) та ЗВ місця (Таблиця 1e). На перше місце МВ винесено ЗВ рас, тож їм і надаємо перевагу при індексації, але ті, хто оберуть ЗВ місця, також не припустяться помилки, наприклад:

398.21(=161.2) українські народні казки

398.21(477) народні казки України

Звичайно, на нашій території інші народи не пишуть казки, тож під цими індексами зберуться українські народні казки. Нагадуємо, який принцип систематизації обрали, такого потрібно дотримуватися й надалі, прийнявши або методичне рішення, або створивши свою робочу алфавітно-предметну карту, яка стане у пригоді фахівцям.

Вивчення досвіду роботи зарубіжних бібліотек і наповнення їхніх каталогів доводить, що закордонні колеги застосовують різні способи систематизації. Зокрема, відповідно до МВ 39 класу перевага надається

ся за допомогою ЗВ рас, етнічних груп та народів. Саме так систематизують фахівці Національної бібліотеки Латвії (<https://www.lnb.lv/en>), наприклад, *Latviešu brīnumu pasakas* ("Латвійські казки") мають індекс УДК 398.21(=174). Навіть книга *Bernere R. Z. Pasaku komikss* (Бернер Р. С. "Казка коміксів") потрапляє у 398.21 клас та свідчить про застосування фасетної класифікації при побудові індексів (рис. 1):

UDC	
	●398.21
	●82-312.5:741
	●821.112.2-312.5:741
	●821.112.2-341
	●741.52(430)

Рис. 1. УДК на книгу *Bernere R. Z. Pasaku komikss*

Такого самого принципу систематизації дотримуються й бібліотечні установи інших країн, зокрема Національна бібліотека Молдови, приміром, на рис. 2 представлено авторитетні індекси УДК для полегшення систематизування та пошуку, на рис. 3 — професійний запис макету каталожної картки з індексом УДК.

Систематизації народних казок за ЗВ місця дотримується Національна бібліотека Польщі (<http://alpha.bn.org.pl>, авторитетні індекси УДК каталогу — рис. 4), Національна бібліотека Білорусі (<http://old.nlb.by>, пошук запити у каталозі — рис. 5) та інші установи.

* Закінчення. Початок див.: Вісник Книжкової палати. — 2018. — № 10. — С. 30—31; № 11. — С. 43.

УДК	
39 (227)	
398.21(=135.1) (106)	
398.21(=161.1) (84)	
398.21(=927) (77)	
398.21 (57)	
398.21(=590) (53)	
75.056(478) (35)	
398.21(=135.1)(478) (27)	
398.21(=2/=9) (26)	
75.056 (22)	
398.21(=581) (21)	
769.2(024.7) (19)	
398.21(=82) (17)	
398.21(=161.2) (14)	
398.21(=411.21) (13)	

Рис. 2. Авторетні індекси УДК

398.2 / У-45

Украинские народные сказки / предисл. и сост. Наталия Зиневич; худож. Елена Лешку; ред. Татьяна Зайковская. — Кишинев: ARC, 2012
160 p. : il. - (Colectia "Сказки народов СНГ").
ISBN: 978-9975-61-705-5

398.21(=161.2)

Folclor - Povesti - Legende - Basme Povesti populare ucrainene

Рис. 3. Каталогна картка

Л.р.	У	UDK (1-30 2 106)	Рок	#	1381 Znalezi
1	☐	398		14	
2	☐	398(4-191.2-11)		5	
3	☐	398(4)		4	
4	☐	398(437.3)	2013	1	
5	☐	398(437.6)		4	
6	☐	398(438)		180	
7	☐	398(460)		2	
8	☐	398(47+57)		3	
9	☐	398(476)		3	
10	☐	398(477)		7	
11	☐	398(497)	2011	1	
12	☐	398(497.7)	2018	1	
13	☐	398(6)		2	
14	☐	398(64)	2010	1	
15	☐	398(671.1)	2017	1	
16	☐	398(866)	2010	1	
17	☐	398(=16)		3	
18	☐	398.2		35	
19	☐	398.2(364)		11	

Рис. 4. Каталог авторитетних індексів УДК

ISBN:	9955-454-97-0
Ответственные лица:	Лаїцос, Яронінас (нар. 1946) Кастуціс, Аїгеніс Кастуцене, Адаля
Заглавие:	Каваль : Беларус. нар. казка : Кн. праілюстравалі вучні маст. школы г.Электравай (Літва) / [Іл.]: Адаля Кастуцене, Аїгеніс Кастуціс ; [Рэд.]: Яронінас Лаїцос
Издано в:	Вільнюс : Трус zvaigzduites, Б.г.
Физич. характеристики:	16 с. ; 29 см.
Примечания:	Тираж 2000 экз.
Вид/жанр:	НАРОДНАЯ СКАЗКА НАРОДНАЯ КАЗКА
УДК:	398.21(476)
ГРНТИ:	17.71.91

Рис. 5. Опис видання із зазначенням УДК

Якщо казка має автора, то рекомендуємо індексувати відповідно у клас **821 Художня література окремими мовами і мовними сім'ями** з використанням СВ -343. Для прикладу розглянемо казки сучасного автора Т. Вікторової, яка пише російською та українською мовами, проживає у Києві. З друку вийшло три книги: "Швидкий равлик" (укр. мовою), "Быстрая улитка" (рос.) та "Бързият охлюв" (болгар.) у

перекладі болгарською Б. Бацанова. Ці видання можуть мати такі індекси на вибір відповідно до обраної систематизації:

1. За мовною ознакою + СВ періоду + жанр:

821.161.2'06-343 (українською мовою)
821.161.2'06-343=163.2 (болгарською мовою)
821.161.1'06(477)-343 (російською мовою)

Примітка: потрапляють у різні місця.

2. За ЗВ місця + СВ періоду + жанр:

821'06(477)-343=161.2 (українською мовою)
821'06(477)-343=161.1 (російською мовою)
821'06(477)-343=163.2 (болгарською мовою)

Примітка: збираються разом.

3. За жанром + ЗВ місця:

821-343(477) =161.2 (українською мовою)
821-343(477) =161.1 (російською мовою)
821-343(477) =163.2 (болгарською мовою)

Примітка: збираються разом.

Якщо маєте на меті збирати фольклорні казки поряд з авторськими у художній літературі, то рекомендуємо обов'язково зазначати через знак відношення 398 клас та наводити його окремо (як допоміжний) для точнішого відображення книги.

Співробітники відділу звернулися до фахівців Консорціуму УДК із запитанням: "Який індекс краще використовувати для народних казок: 398.21 чи 82-343? Ми застосовуємо обидва. Окремі користувачі УДК вважають, що 398 не варто використовувати для фольклорних творів, а лише для документів про фольклор. Яка Ваша думка?". Головний редактор Консорціуму А. Славік надала таку відповідь: "Обидва індекси правильні, і обидві цифри корисні, вони стануть у пригоді в бібліографічному описі для здійснення пошуку/доступу до теми. Щодо систематичного розміщення книг, для яких потрібно з'ясувати фактичне фізичне місце на бібліотечних полицях, — це залежить від типу бібліотеки. Враховуючи мій досвід роботи в публічних бібліотеках Хорватії, зазначу, що такі книги розміщували на полиці з літературою у межах жанрів, до якої вони належали.

Ось кілька прикладів, які я знайшла в ОРАС:

ХОРВАТІЯ

Мережа публічних бібліотек:

821.161.2-1=161.2 Ukrajinska knjizevnost.

Pjesništvo. Djela na ukrajinskom jeziku

Національна бібліотека (досі використовує старі індекси для літературознавства та створює 2 різні індекси в бібліографічному записі):

Ukrajinske narodne bajke / [izbor i prevod s ukrajinskog Bogdan Terzić ; ilustracije Zlata Bilić].

883-34:398]=861

398.2:883]=861

СЛОВЕНІЯ

Національна бібліотека:

398.2(477)=163.41 Українські народні казки (перекладені словенською мовою)

СЕРБІЯ

Національна бібліотека

821.161.2-1:398 Ukrajinske narodne pjesme

398(=161.2)

Наприклад, для книги "Українські народні казки", перекладеної англійською мовою, я побудувала 2 індекси, щоб її можна було знайти незалежно від того, за яким із них здійснюється пошук.

З огляду на те, як функціонує пошук за каталогами, індекс можна поєднати двокрапкою або представити у фасетному вигляді:

821.161.2-343:398.2(477)=111
398.2(477)=111

Для розміщення на полицях бібліотека має вирішити, де групувати такі книги: якщо в літературі, індекс слід скоротити до 821.161.2-34, якщо в 39, то — 398.2(477).

Така методика дасть змогу згрупувати оригінал і переклад разом. Однак публічні бібліотеки, де я працювала, розміщують іншомовну літературу на окремих полицях, змінюючи послідовність складників індексу: =111:821.161.2-34. Отже, книги іноземними

мовами ніколи не змішуватимуться з літературою основною мовою та перебувають у відкритому доступі для тих, хто шукає такі видання.

Для українських бібліотек практичніше, якщо вони не позначатимуть українську мову, але завжди відображатимуть книги, написані іноземними мовами".

Відповідь головного редактора Консорціуму УДК А. Славик підтверджує наші висновки щодо побудови та спільних і відмінних ознак класів 398 та 821, тож рекомендуємо використовувати фасетну класифікацію для побудови індексів зазначеної тематики.

Валентина Муравйова,
завідувач відділу класифікаційних систем
Книжкової палати України

Юлія Набхан,
старший науковий співробітник відділу
класифікаційних систем Книжкової палати України

З АРХІВУ КНИЖКОВОЇ ПАЛАТИ

УДК 070(477)"1955/1960":[930.253:[061.1:015]](477-25)

Світлана Шулженко,
старший науковий співробітник
Державного архіву друку Книжкової палати України

Газети Української РСР 1955—1960 років у фонді Державного архіву друку Книжкової палати України: аналітичний огляд

Висвітлено результати науково-дослідної роботи Книжкової палати України з аналітико-синтетичного опрацювання ретроспективного фонду українських періодичних видань (газет) 1955—1960 рр., які знаходяться на довічному зберіганні у фонді Державного архіву друку; здійснено аналіз за кількісною характеристикою, мовним розподілом, змістовим наповненням газет зазначеного періоду.

Ключові слова: періодика, газети, українська, радянська преса, культ особи, хрущовська "відлига"

Метою статті є уведення у науковий обіг інформації про газети 1955—1960 рр. із фонду Державного архіву друку, здійснення поліаспектного кількісного та змістового аналізу.

Об'єкт дослідження — газетний фонд 1950—1960 рр.

Фонд Державного архіву друку Книжкової палати України є складовою вітчизняної та світової культурної спадщини, внесений до Державного реєстру наукових об'єктів, що становлять національне надбання, і призначений для задоволення інформаційних потреб суспільства.

Це єдиний у світі виокремлений фонд друкованої продукції, виданої на терені України, починаючи з 1917 р. Документний масив якнайкраще відображає

всі зміни, що відбувалися у суспільному житті України, найважливіші історичні віхи, минуле й сучасне нашого народу: визвольний рух і революційні події, Першу та Другу світові війни, роки репресій, голодомору, етапи формування національної свідомості та розбудови незалежної держави.

Широко представлена у Державному архіві друку періодика. Так, з-понад 14,5 млн од. зберігання загального фонду майже 11 млн становлять газети.

Цей вид видань найоперативніше висвітлює суспільні, економічні, наукові, культурні події у житті країни та є одним із найцікавіших фактографічних джерел для наукових досліджень.

Книжкова палата України в рамках наукової тематики здійснює аналітико-синтетичне опрацюван-